

Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen laiksi säteilylain muuttamisesta

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys n:o 248/1998 vp laiksi säteilylain muuttamisesta. Eduskunta, jolle työasiainvaliokunta

on antanut asiasta mietintönsä n:o 14/1998 vp, on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

säteilylain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetun säteilylain (592/1991) 12 §, 48 §:n otsikko sekä 9 ja 10 luku niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä lisätään 27 §:ään uusi 3 momentti ja 48 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

12 §

Säteilytyö

Säteilytyöllä tarkoitetaan säteilyn tai ydinenergian käyttöön liittyvää työtä tai tehtävää, jossa työntekijä voi altistua siinä määrin säteilylle, että työpaikalla on järjestettävä säteilyaltistuksen seuranta.

27 §

Käyttörajoitukset

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kulutustavaroiden maahantuonti ja maastavienti on sallittua vain Säteilyturvakeskuksen 1 momentin mukaisesti myöntämällä luvalla. Edellä 2 momentin vastaisten kulutustavaroiden maahantuonti ja maastavienti on kielletty.

9 luku

Säteilytyö

32 §

Työntekijöiden suojele

Toiminnan harjoittajan on suunniteltava ja toteutettava työntekijöiden suojele seuraavien periaatteiden mukaan:

1) selvitetään ennalta työntekijöihin kohdistuva säteilyaltistus ja siihen vaikuttavat tekijät, missä tulee ottaa huomioon myös tavanomaisesta poikkeavat työskentelyolosuhteet;

2) työskentelypaikat jaetaan tarvittaessa valvonta-alueisiin ja tarkkailualueisiin; sekä

3) luokitellaan erilliseksi ryhmäksi (säteilytyöluokka A) ne työntekijät, joiden säteilyaltistusta on seurattava henkilökohtaisesti.

Työntekijöiden luokittelun ja säteilyaltis-

tuksen seurannan perusteista säädetään ase-
tuksella. Säteilyturvakeskus määrää tar-
kemmista vaatimuksista ja antaa ohjeet työn-
tekijöiden suojelemiseksi ja säteilyaltistuksen
seurannan toteuttamiseksi.

33 §

Terveystarkkailu

Säteilytyötä tekevien työntekijöiden terveystarkkailusta on voimassa, mitä työterveys-
huoltolaissa (743/1978) tai sen nojalla
säädetään työntekijöiden terveystarkkailusta
erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa
työssä. Lisäksi tulee säteilytyöluokkaan A
kuuluvien työntekijöiden terveystarkkailua
varten nimetä lääkäri (*vastaava lääkäri*),
jonka pätevyysvaatimuksista säädetään ase-
tuksella. Lääkärin tehtäviin kuuluu erityises-
ti:

1) todeta säteilytyöluokkaan A sijoitettavan
työntekijän soveltuvuus työhön ennen
työnteon aloittamista sekä työn kestäessä
vähintään kerran vuodessa; sekä

2) antaa lausunto, siitä millä edellytyksillä
työntekijä voi jatkaa säteilytyön tekemistä
samassa tai vastaavassa tehtävässä, jos työn-
tekijän säteilyaltistuksen todetaan tai epäil-
lään ylittäneen säädetyn enimmäisarvon.

Toiminnan harjoittaja vastaa siitä, että vas-
taava lääkäri saa tehtäviensä suorittamista
varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset työ-
paikan olosuhteista.

33 a §

Säteilytyön teettämiskielto

Jos työntekijä ei terveydellisistä syistä so-
vellu säteilytyöluokkaan A, häntä ei saa luo-
kitella tähän säteilytyöluokkaan eikä osoittaa
vastaavaan tehtävään.

33 b §

Työntekijän oikeudet

Työntekijälle on pyynnöstä annettava vas-
taavan lääkärin kirjallinen lausunto hänen
soveltuvuudestaan säteilytyöluokkaan A. Jos
toiminnan harjoittaja terveydellisin perustein
osoittaa työntekijän siirrettäväksi säteilytyö-
luokkaan A kuuluvasta tehtävästä muuhun
tehtävään, on työntekijälle pyynnöstä annet-
tava kirjallinen todistus myös tästä.

Työntekijällä on oikeus saattaa itseään
koskeva 1 momentissa tarkoitettu asia Sätei-
lyturvakeskuksen käsiteltäväksi. Toiminnan
harjoittajan tulee antaa työntekijälle tieto
tämästä oikeudesta.

Säteilyturvakeskuksen tulee käsitellä asia
viivytyksettä. Säteilyturvakeskuksen anta-
maan ratkaisuun ei saa hakea muutosta valit-
tamalla.

33 c §

Enimmäisarvon ylittävä altistus

Jos altistusolosuhteiden selvityksen perus-
teella on todennäköistä, että työntekijä on
saanut säädetyn enimmäisarvon ylittävän
säteilyaltistuksen, hän on velvollinen osallis-
tumaan altistuksen ja sen vaikutusten selvit-
tämiseksi tarpeelliseen tutkimukseen.

Työntekijää ei saa irtisanoa sillä perusteel-
la, että hän on saanut säädetyn enim-
mäisarvon ylittävän säteilyaltistuksen.

34 §

Annosrekisteri

Edellä 2 §:ssä tarkoitetun yksilönsuojaperi-
aateen ja optimointiperiaateen toteutumisen
valvomiseksi Säteilyturvakeskus pitää tiedos-
toa säteilytyössä toimivien työntekijöiden
säteilyaltistuksesta (*annosrekisteri*). Annos-
rekisteriin tallennetaan kunkin työntekijän
tunnistetiedot sekä tiedot säteilytyön laadus-
ta, käytetyistä säteilyaltistuksen seuranta-
menetelmistä ja säteilyaltistukseen vaikutta-
vista tekijöistä sekä tiedot säteilyaltistuksen
määrityksen tuloksista.

Toiminnan harjoittaja vastaa siitä, että re-
kisteröitävät tiedot ja säteilyaltistuksen seu-
rannan tulokset toimitetaan Säteilyturvakes-
kukselle sen määräämällä tavalla eriteltyinä
siten, että jokaisen työntekijän säteilyaltistus
voidaan määrittää.

Ilman työntekijän suostumusta saadaan
hänen säteilyaltistustaan koskevat tiedot luo-
vuttaa 33 §:ssä tarkoitettulle vastaavalle lää-
kärille ja säteilyaltistusta aiheuttavan toimin-
nan harjoittajalle. Tiedot saadaan luovuttaa
Euroopan unionin jäsenvaltioissa olevalle
toiminnan harjoittajalle, kun se on tarpeen
työnantajalle kuuluvien säteilyaltistuksen
seurantaa koskevien velvoitteiden täyttämise-
ksi.

Annosrekisterissä olevien työntekijän tunnistetietojen säilytysajasta on voimassa mitä 34 b §:ssä säädetään työntekijän terveystietojen säilytysajasta.

34 a §

Terveystiedosto

Kullekin säteilytyöluokkaan A kuuluvalla työntekijällä on hänen terveydentilansa seuraamista varten järjestettävä tiedosto (*terveystiedosto*), johon terveystarkkailussa kertyvät tiedot talletetaan. Terveystiedostoon on sisällytettävä terveystarkkailun kannalta tarpeelliset tiedot työntekijän aikaisemmista työtehtävistä ja palvelusuhteista, sekä tulokset työntekijän säteilyaltistuksen seurannasta.

Ilman työntekijän suostumusta saadaan terveystiedostossa olevia tietoja antaa Säteilyturvakeskukselle. Säteilyaltistusta aiheuttavan toiminnan harjoittajalle tulee antaa tiedot, jotka ovat tarpeen toiminnan harjoittajalle tässä laissa säädettyjen velvoitteiden täyttämiseksi.

Vastaavan lääkärin tehtävänä on huolehtia terveystiedoston asianmukaisesta järjestämisestä ja ajan tasalla pitämisestä. Vastaavan lääkärin vaihtuessa on terveystiedosto luovutettava seuraajalle.

34 b §

Terveystietojen käsittely ja säilyttäminen

Terveystiedostossa olevia tietoja on käsiteltävä salassa pidettävänä.

Terveystiedosto on pidettävä jatkuvasti ajan tasalla niin kauan kuin työntekijä kuuluu säteilytyöluokkaan A. Tämän jälkeen tiedosto on säilytettävä, kunnes työntekijä täyttää tai olisi täyttänyt 75 vuotta. Kaikissa tapauksissa tiedosto on säilytettävä, kunnes säteilytyön päättymisestä on kulunut 30 vuotta.

35 §

Ulkomailla tehtävä säteilytyö

Suomalainen työnantaja, jonka palveluksessa oleva suomalainen työntekijä tekee säteilytyötä ulkomailla, on velvollinen varmistamaan, että tiedot työntekijän säteilyaltistuksista ilmoitetaan annosrekisteriin.

36 §

Työntekijöiden koulutus ja opastus

Työntekijöille on järjestettävä toiminnan laadun ja työpaikan olosuhteiden mukainen koulutus ja opastus tehtäviinsä. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota tietoon säteilyn terveydellisistä haitoista ja turvallisuutta korostaviin työtapoihin siten, että tarpeeton altistuminen säteilylle ja poikkeavaan säteilyaltistukseen johtavat tapahtumat voidaan estää.

Työntekijän tulee toimia annettujen ohjeiden mukaisesti ja muutenkin osaltaan huolehtia omasta ja muiden säteilyturvallisuudesta.

37 §

Ikärajoitukset

Säteilytyötä tekevän henkilön on oltava 18 vuotta täyttänyt. Tätä nuorempi henkilö, ei kuitenkaan alle 16 vuotta, voi osallistua säteilylähteiden käyttöön siinä määrin kuin se on tarpeen hänen ammatillisen koulutuksensa vuoksi.

37 a §

Vastuu ulkopuolisen yrityksen työntekijöistä

Toiminnan harjoittajan vastuu tässä luvussa säädetyn työntekijöiden suojelun, säteilyaltistuksen seurannan ja terveystarkkailun järjestämisestä koskee myös niitä työntekijöitä ja itsenäisiä elinkeinonharjoittajia, jotka osallistuvat toiminnan harjoittajan teettämään säteilytyöhön olematta toiminnan harjoittajan palveluksessa.

Ulkopuolinen yritys vastaa työnantajana siitä, että sen palveluksessa olevien työntekijöiden koulutus ja opastus tehtäviinsä toteutetaan 36 §:ssä säädetyllä tavalla. Tämän lisäksi työnantajan velvollisuutena on varmistaa, että työntekijöiden suojele, säteilyaltistuksen seuranta ja terveystarkkailu on asianmukaisesti järjestetty.

10 luku

Säteilyn lääketieteellinen käyttö

38 §

Säteilyn lääketieteellisen käytön perusteet

Säteilyn lääketieteellisellä käytöllä tarkoi-

tetaan toimintaa, jossa ionisoivaa säteilyä kohdistetaan tarkoituksellisesti ihmiskehoon tai kehon osaan:

1) sairauden tutkimiseksi tai hoitamiseksi; taikka

2) lääketieteellisen tutkimuksen tai muun lääketieteellisen toimenpiteen vuoksi.

Tämän lain nojalla säädettyjä säteilyaltistuksen enimmäisarvoja ei sovelleta tutkittavan tai hoidettavan henkilön saamaan säteilyaltistukseen. Säteilyaltistuksen on oltava lääketieteellisesti oikeutettu ja se on rajoitettava siihen määrään, jota on pidettävä välttämättömänä tarkoitettun tutkimus- tai hoitotuloksen saavuttamiseksi.

39 §

Kliininen vastuu

Säteilylle altistavasta toimenpiteestä kliinissä vastuussa oleva lääkäri vastaa toimenpiteen lääketieteellisestä oikeutuksesta ja optimoinnista sekä osaltaan toimenpiteen tulosten kliinisestä arvioinnista. Kliininen vastuu edellyttää toimenpiteen laadun mukaista pätevyyttä kliinisen vastuun ottamiseen.

Kliiniseen vastuuseen kuuluu varmistautuminen siitä, että ennen toimenpiteen suorittamista huolehditaan tarpeenmukaisella tavalla, että:

1) hankitaan olennainen tieto aikaisemmista tutkimuksista ja hoidoista;

2) toimenpiteen suorittajalle annetaan toimenpiteen optimoimiseksi tarpeelliset erityisohjeet; sekä

3) potilaalle tai muulle asianosaiselle annetaan tieto säteilyaltistuksen aiheuttamasta mahdollisesta terveyshaitasta.

Toiminnan harjoittajan vastuulla on huolehtia siitä, että kliinisen vastuun osoittamista ja siirtämistä koskevat menettelyt on selkeästi järjestetty.

39 a §

Toimenpiteeseen lähettäminen

Säteilylle altistavaan toimenpiteeseen lähetteen antavan lääkärin tulee osaltaan arvioida toimenpiteen oikeutus. Tätä varten hänen tulee hankkia saatavilla oleva aiempia tutkimuksia ja hoitoa koskeva olennainen tieto, sekä jos toimenpiteen oikeutuksen arvioiminen edellyttää, konsultoida tarpeen

mukaan asiantuntijoita ennen lähetteen antamista.

39 b §

Toimenpiteen suorittaminen

Säteilylle altistavan toimenpiteen suorittajalla on oltava toimenpiteen laadun edellyttämä pätevyys ja kokemus. Toiminnan harjoittajan vastuulla on myös huolehtia siitä, että toimenpiteiden suorittamista koskevat vastuut ja menettelyt on selkeästi järjestetty.

Ennen säteilyn kohdistamista ihmiseen toimenpiteen suorittajan erityisenä velvollisuutena on varmistaa, että:

1) säteilylähteen varo- ja suojausjärjestelmät ovat kunnossa ja käytettävät laitteet toimivat moitteettomasti;

2) potilas on asianmukaisesti suojattu ja säteilyaltistus rajattu niihin kehon osiin, joihin säteily on tarkoitettu kohdistaa; ja

3) potilaalle annettava radioaktiivinen aine on asianmukaisesti tarkastettu.

39 c §

Kliininen auditointi

Toiminnan harjoittaja on velvollinen järjestämään säteilyn lääketieteellisen käytön suunnitelmallisen arvioinnin (*kliininen auditointi*), jossa:

1) selvitetään noudatettuja tutkimus- ja hoitokäytäntöjä, säteilyaltistuksia sekä tutkimus- ja hoitotuloksia;

2) vertaillaan niitä hyväksi todettuihin käytäntöihin; sekä

3) esitetään tarpeelliseksi arvioituja toimenpiteitä käytäntöjen kehittämiseksi ja perusteettoman säteilyaltistuksen ehkäisemiseksi.

40 §

Laadunvarmistus

Toiminnan harjoittaja on velvollinen toteuttamaan suunnitellut ja järjestelmälliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että säteilylähteet sekä niihin liittyvät laitteet ja välineet ovat kunnossa ja että niiden käyttöä koskevat ohjeet ja menettelyt ovat asianmukaiset.

41 §

Valtuutussäännös

Tarkemmat säännökset säteilyn lääketieteellistä käyttöä koskevista perusteista ja vaatimuksista annetaan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä. Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä säädetään erityisesti:

- 1) seulontatutkimuksista, joissa säteilyä kohdistetaan oireettomiin henkilöihin;
- 2) säteilyn käytöstä sellaisissa lääketieteellisissä toimenpiteissä, joissa henkilöön kohdistetaan säteilyä ilman että hänen odotetaan saavan altistuksesta välitöntä terveydellistä hyötyä;
- 3) kliinisen vastuun edellyttämää säteilysuojelukoulutusta koskevista vaatimuksista;
- 4) kliinisessä auditoinnissa käytettävistä menettelyistä sekä vertailutasojen ja vertailuarvojen määrittämisen perusteista; sekä
- 5) säteilylle altistavia toimenpiteitä koskevien tietojen tallentamisesta ja raportoinnista siten, että toimenpiteet ja niistä aiheu-

tuneet säteilyaltistukset voidaan määrittää jälkikäteen ja tehdä niistä yhteenvetoja.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi valtuuttaa Säteilyturvakeskuksen antamaan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua käyttöä koskevat yksityiskohtaiset rajoitukset ja asettamaan 4 kohdassa tarkoitettut vertailutasot ja vertailuarvot.

48 §

Huoneilman radon ja talousveden radioaktiivisuus

Talousveden radioaktiivisista aineista aiheutuvan säteilyaltistuksen rajoittamisesta ja valvonnasta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Sen 10 lukua sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2000.

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 1998

